

Helsingin kustannusten vertailu viiden seuraavaksi suurimman kaupungin toteumaan vuodelta 2013 ns. Kuusikko-raporttien pohjalta

Vammaispalvelut

Helsingissä oli vuonna 2013 yhteensä 12 518 vammaispalvelulain mukaisen myönteisen päätöksen saanutta henkilöä. Kasvua edellisestä vuodesta oli 0,5 %. Deflatoidut nettokustannukset kasvoivat edellisestä vuodesta 10,7 %, yhteensä 71 miljoonaa euroon. Nousua edellisestä vuodesta oli lähes 7 miljoonaa euroa. Helsingissä kustannusten kasvu selittyy pääosin henkilökohtaisen avun (6,3 milj. euroa) ja kuljetuspalvelun kustannusten kasvulla (1,4 milj. euroa).

Vuodesta 2009 alkaen Helsingin vammaispalvelun kustannukset ovat nousseet 32,2 %. Kustannusten kasvu on ollut keskimäärin suurempaa verrattuna muihin kuusikkokuntiin (ka 24,9 %).

Asiakaskohtaiset vuosikustannukset olivat Helsingissä Kuusikkokunnista toiseksi korkeimmat (5685 e/asiakas/vuosi). Espoon kustannukset olivat korkeimmat (6151 e/asiakas) ja Turun halvimmat (3092 e/asiakas). Helsingin asiakaskohtainen vuosikustannus (5685 e) eroaa kuusikon keskiarvosta noin 1000 euroa.

Helsingissä subjektiivisiin oikeuksiin liittyvien palvelujen kustannusten osuus kaikista kokonaiskustannuksista oli 97,5 % (Kuusikon ka 98 %). Määrärahasidonnaisten palvelujen kustannukset olivat laskeneet kaikissa Kuusikkokunnissa vuodesta 2009. Helsingissä ko. kustannusten osuus oli v. 2013 2,5 % kokonaiskustannuksista (Kuusikko ka 2,0 %).

Vammaispalvelujen kustannukset keskittyvät kolmeen keskeisimpään palvelumuotoon: henkilökohtaiseen apuun, palveluasumiseen ja kuljetuspalveluihin. Henkilökohtainen apu kasvaa palvelumudoista nopeimmin. Henkilökohtainen apu on vammaispalvelulain edellyttämä subjektiivinen oikeus. Se järjestetään Helsingissä ja Espoossa työnantajamallilla, palvelusetelillä tai ostopalveluna. Vantaalla on käytössä pelkästään työnantajamalli. Asiakas voi käyttää vuoden aikana useampaa järjestämistapaa. Helsingissä 2013 henkilökohtaisen avun asiakasmäärä kasvoi 21 % edellisestä vuodesta ja kustannukset lisääntyivät 25 %. Kustannusten nousu oli Espoossa 5 %, Vantaalla 8 %, Turussa 17,2 % ja Tampereella 18,4 %. Henkilökohtaisen avun järjestämistavassa ostopalvelujen osuus oli Helsingissä muihin Kuusikkokuntiin verrattuna suhteellisesti suurin.

Kuusikkokunnissa on erilaisia tapoja toteuttaa vaikeavammaisten palveluasumista ja vertailu on tästä syystä vaikeaa. Palveluasumisen asumisyksikköjen asiakasmäärä kasvoi Helsingissä 5,8 % ja kustannukset 3,6 %. Vantaalla ja Espoossa oli sekä asiakasmäärän että kustannusten kasvu Helsinkiä suurempaa. Kuusikkokunnissa

asiakasmäärä nousi keskimäärin 9,4 % ja kustannukset 5,7 %. Palveluasuminen omaan kotiin toteutettiin eri kunnissa toisistaan poikkeavilla tavoilla. Erityisesti kotihoidon osuus kotona olevan palveluasumisen toteuttamisessa vaihteli. Helsingissä palveluasumista omaan kotiin toteutettiin pitkälti henkilökohtaisen avun tuella.

Vaikeavammaisten kuljetuspalvelujen käyttäjien määrä Helsingissä lisääntyi 15,1 %, v. 2012–2013, vaikka kokonaisasiakasmäärä (asiakkaat joilla on voimassa oleva päätös) väheni -0,2 %. Tämä selittyy mm. sillä, että asiakkaat joilla on ollut VpL:n mukainen päätös, ovat aktivoituneet käyttämään palvelua saatuaan päätöksen henkilökohtaisesta avusta kodin ulkopuolisiin toimintoihin.

Kuljetuspalvelujen kustannukset olivat Helsingissä yhteensä 24,5 miljoonaa euroa. Vammaispalvelulain mukaisten matkojen nettokustannukset nousivat Helsingissä edellisestä vuodesta 5,5 % ja sosiaalihuoltolain mukaiset kustannukset 35,5 %. ShL:n mukaisten matkojen kustannus perustuu sosiaalihuoltolain mukaisten yhden-suuntaisten matkojen suhteelliseen osuuteen kuljetuspalvelumatkojen kokonaismäärästä. Tietojärjestelmät eivät mahdollista kustannusten kohdentamista suoraan sosiaalihuoltolain mukaiseen kuljetustukeen. Prosenttijakoa muutettaessa, suurempi ja todellinen osuus kuljetuspalvelujen kokonaiskustannuksista siirtyi sosiaalihuoltolain mukaiseen kuljetustukeen kokonaiskustannusten pysyessä samana.

Vaikka kuljetuspalvelun kokonaisasiakasmäärä on Helsingissä laskenut, on kustannusten kasvu ollut Espoota ja Vantaata suurempi. Helsingissä on muita kuntia halvemmat asiakaskohtaiset kuljetuspalvelukustannukset, mutta kokonaiskustannuksia on nostanut kuljetuspalvelujen välitystoiminnan korkea hinta.

Johtopäätökset:

Vammaistyössä tulee kiinnittää erityistä huomiota henkilökohtaisen avun myöntämiskriteereihin ja tarkentaa ja vähentää myönnettyjä tuntimääriä sekä vahvistaa yhteistyötä kotipalvelun kanssa. Helsingissä henkilökohtaista apua tuotetaan laajasti ostopalveluna, mikä on kallein tuottamismuoto. Jatkossa henkilökohtaisen avun palvelu hankitaan uusien asiakkaiden osalta pääasiallisesti työnantajamallilla tai palvelusetelillä. Työnantajamallia vahvistetaan lisäämällä sosiaali- ja terveystieteiden työnantajaneuvontaa.

Henkilökohtaisen avun nettokustannukset olivat vuonna 2013 Helsingissä 27,7 milj. euroa, Espoossa 7,1 milj. euroa ja Vantaalla 5,6 milj. euroa.

Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun asiakkaiden määrä tai kustannukset eivät suhteellisesti poikkea muista pääkaupunkiseudun kunnista. Kuljetuspalvelujen tarpeen arviointia tarkennetaan lisäämällä fysioterapeuttien tekemiä toimintakykyarvioita mm. koematkat. Arviointitavan muutos vähentää merkittävästi lääkärintodistusten määrää.

Kuljetuspalvelukustannuksia nostaa välityskeskusten kustannukset 2,6 milj. euroa vuonna 2013. Nettokustannukset Helsinki 19,8 milj. euroa Espoo 8,9 milj. euroa ja Vantaa 8,9 milj. euroa. Asiakaskohtaiset kustannukset olivat halvimmat Helsingissä. Vammaistyö suunnittelee yhdessä sairaala-, kuntoutus- ja hoivaosaston kanssa Stadin ikäohjelmaan liittyvän ”Liikkumisen Teemavuodet”- projektin julkisen joukko liikenteen käytön lisäämiseksi. Yhteistyökumppanina on mm. HSL. Tavoitteena on julkisen joukko liikenteen käytön lisääminen.

Kehitysvammahuolto

Helsingissä oli vuonna 2013 yhteensä 2209 kehitysvammaista henkilöä, joista kehitysvammalain mukaisia palveluja käytti 1923 henkilöä. Kehitysvammaisten osuus Helsingin väestöstä oli 0,36 %, Espoossa 0,34 % ja Vantaalla 0,41 %.

Helsingin kaupunki tuotti itse 52,3 % palveluista. Helsingissä ostopalvelujen osuus on huomattavasti pienempi (47,7 %) kuin Espoossa (71 %) ja Vantaalla (66 %). Kuusikon kunnissa ostopalvelujen osuuden keskiarvo oli 58 %.

Kehitysvammahuollon deflatoidut nettokustannukset olivat Helsingissä 76 258 208 euroa v.2013. Nousua edellisestä vuodesta oli 4,3 %. Deflatoidut kustannukset olivat nousseet vuodesta 2009 kuusikkokunnista vähiten eli 4,4 %. Kustannukset painottuivat asumispalveluihin ja laitoshoidon.

Helsingin kehitysvammahuollossa asiakasmäärä ei kasvanut v.2013 edellisvuoteen verrattuna, mutta Helsingissä kokonaiskustannuksia kasvatti laitosasumisen purku ja siitä aiheutuneet muutosvaiheen päällekkäiset kustannukset (päivätoiminnan järjestäminen avohuollon palveluna ja päällekkäiset tilavuokrat).

Kehitysvammahuollon rakennemuutos näkyy kaikkien Kuusikkokuntien kustannuksissa. Laitoshoidon vähenee ja asumispalvelujen osuus kasvaa. Laitoshoidon nettokustannukset laskivat v.2013 Helsingissä 9,1 % edellisestä vuodesta. Kuusikkokunnissa kustannukset laskivat keskimäärin 3,3 %.

Vaikeimmin kehitysvammaisten asiakasrakenne poikkeaa toisistaan Kuusikkokunnissa. Helsingissä on monivammaisiksi luokiteltuja kehitysvammaisia eniten muihin kuusikkokuntiin verrattuna, noin 27 % laitoshuollon asiakkaista. Vähiten heitä on Turussa (4 %). Kuusikon keskiarvo oli 20,7 %. Samoin käytösongelmiin painottuvaa laitoshoidon tarvitsevia asiakkaita oli Helsingissä keskimääräistä enemmän.

Kehitysvammaisten asumispalvelut ovat avohuoltoa ja ne ryhmitellään autettuun asumiseen, ohjattuun asumiseen ja tuettuun asumiseen. Autetussa asumisessa henkilökunta on paikalla kaikkina vuorokauden aikoina antamassa tukea ja ohjausta. Ohjatussa asumisessa henkilökunta on paikalla päivittäin aamulla, illalla ja viikonloppuisin, mutta ei yöllä. Tuettu asuminen on tarkoitettu omatoimisesti suoriutuville, jolloin tuki voi olla yksilöllisen tarpeen mukaan päivittäistä tai selvästi harvemmin esim. kerran viikossa annettavaa.

Asumispalveluasiakkaiden määrä kasvoi Helsingissä edellisestä vuodesta 7,1 %, mutta kustannusten kasvu oli kaksinkertainen (13,9 %). Kokonaiskustannuksiltaan selvästi muita kuusikkokuntia edullisemmin asumispalvelut tuottava Tampere käyttää muita kuntia enemmän asumismuodoista keveintä eli ns. tuettua asumista. Tampereella on hankittu Raha-automaattiyhdistyksen tuella runsaasti asuntoja kehitysvammaisille henkilöille vapailta markkinoilta.

Autetun asumisen asiakasmäärä kasvoi Vantaata lukuun ottamatta muissa kuusikkokunnissa. Käyttöpäivien kokonaismäärä kasvoi Helsingissä 9 % ja kustannukset 14,6 %. Kustannusten nousua suhteessa asiakasmäärään selittää laitoshoidon purku ja laitoksista siirtyneiden asukkaiden erityisen suuri palvelutarve. Helsingissä kallein käyttöpäivän hinta (1039 e) oli yli kaksinkertainen verrattuna muihin kuusikkokuntiin. Kallein palvelu on kuntouttavaa kehitysvammapsykiatrista hoitoa.

Ohjatussa asumisessa oli Helsingissä vajaa kymmenesosa (182 henkilöä) kehitysvammaisista. Ohjattu asuminen lisääntyi 1,9 %, mutta kustannukset kasvoivat 7,8 %. Helsinkiä ja Vantaata lukuun ottamatta ohjatun asumisen kustannukset vähenivät muissa kuutoskaupungeissa. Helsingissä on osassa oman ohjatun asumisen yksiköistä yövalvontaa.

Tuetun asumisen määrä on Kuusikkokunnissa vähäistä. Helsingissä n. 3,6 % asumispalvelujen nettokustannuksista muodostui tuetun asumisen kustannuksista. Kuusikon keskiarvo on 3,1 %.

Työ- ja päivätoimintaan osallistui 2013 Helsingissä 1087 asiakasta, eli 2.3 % henkilöä edellistä vuotta enemmän. Nettokustannusten nousu oli 8,4 %. Päiväkohtainen hinta oli Helsingissä kuusikkokunnista Espoon jälkeen toiseksi korkein. Helsingin kustannusten nousua selittää laitoshoidosta asumispalveluihin siirtyneiden päivätoiminnan erillinen järjestäminen, kun se aiemmin sisältyi laitospalveluihin. Huomattava osuus työ- ja päivätoiminnan kustannuksista muodostuu erityishuoltona järjestettävistä asiakaskuljetuksista. Helsingissä kuljetuspalvelujen prosenttiosuus työ- ja päivätoiminnan nettokustannuksista oli 18,9 %.

Kehitysvammaisten yksilöllisen asumisen kehittäminen ja laitospalveluista luopuminen on lisännyt Helsingin kehitysvammahuollon kustannuksia. Helsingin omat laitospaikat Sofianlehdon B-talossa ja Killinmäessä on tarkoitus lakkauttaa ja luopua näistä rakennuksista viimeistään vuonna 2017. Mikäli laitoshoidon korvaavat hankkeet viivästyvät, aiheutuu sosiaali- ja terveysvirastolle vuokrakustannuksia osittain tyhjinä olevista tiloista.

Johtopäätökset:

Kehitysvammahuollossa laitospalvelujen purku asumispalveluihin on inhimillisesti oikeansuuntainen linjaus, mutta lisää kustannuksia. Helsingin omista ja ostopalveluin hankituista laitospalveluista asumispalveluihin muutti huomattavan vaikeavammaisia asiakkaita, joiden palvelujen tarve on suuri. Kustannuksia nostaa osalla asiakkaista erikseen hankittava päivätoiminnan palvelu. Helsingissä on muista pääkaupunkiseudun kunnista poiketen myös omana toimintana kehitysvammapoliklinikan toiminta, joka lisää Helsingin kehitysvammahuollon kustannuksia. Muiden pääkaupunkiseudun kuntien kehitysvammaisten kuntoutuksesta ja kuntoutussuunnittelusta aiheutuvat kustannukset toteutuvat terveydenhuollon palveluissa ja vähäisessä määrin kehitysvammahuollon kustannuksissa. Toisaalta Espoossa ja Vantaalla kehitysvammaisten aamu- ja iltapäivähoidon kustannukset näkyvät kehitysvammapalveluissa kun taas Helsingissä kustannukset kohdentuvat opetusvirastoon ja varhaiskasvatusvirastoon.

Kehitysvammahuollon kokonaisnettokustannukset olivat vuonna 2013 Helsingissä 76,2 miljoonaa, Espoossa 32,9 ja Vantaalla 27,3 miljoonaa. Asumispalvelujen kokonaisnettokustannukset olivat Helsingissä 35,4 milj, Espoossa 16,6 milj ja Vantaalla 15,4 milj. Asiakaskohtaiset kustannukset olivat Helsingissä pääkaupunkiseudun kunnista toiseksi halvimmat ja autetun asumisen käyttöpäivän hinta halvin.

Kehitysvammapoliklinikan kustannus on vuositasolla noin 2,1 miljoonaa.

Lastensuojelu

Lastensuojelulla tarkoitetaan kokonaisuutta, jonka tehtävänä on turvata lapsen terve kehitys ja hyvinvointi. Lastensuojelun osakokonaisuudet ovat avohuolto, joka sisältää mm. perhetyön ja -kuntoutuksen sekä tukiperhetoiminnan, sijaishuolto (lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle) ja jälkihuolto, jolla tarkoitetaan sijaishuollossa olleelle lapselle tai nuorelle, hänen vanhemmilleen ja huoltajille tarkoitettua tukea.

Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä on kasvanut selvästi kaikissa kaupungeissa. Lastensuojelulain muutoksen jälkeen vuodesta 2009 vuoteen 2013 ilmoitusten määrä on kasvanut Helsingissä 26 %, Espoossa 39 %, ja Vantaalla 24 %,

Välillä 2012–2013 ilmoitusten määrä kasvoi Espoossa 11,8 % ja Helsingissä 7 %. Vantaalla ilmoitusten määrä kuitenkin väheni 3 %. Lastensuojeluilmoituksen kohdeväestöstä (0–17 -vuotiaista) ilmoituksen kohteena oli Espoossa 5 % ja Helsingissä 7,7 %. Helsingissä myös vastaava väestöosuus nousi 1,5 % ja Espoossa 1,0 %.

Helsingissä asiakkuus päättyi huomattavasti useammin 3 kuukauden aikana tehtävään lastensuojelutarpeen selvitykseen kuin muissa pääkaupunkiseudun kunnissa. Helsingissä lastensuojelutarpeen selvitykseen päättyneiden osuus oli 56,5, kun muissa pääkaupunkiseudun kunnissa selvitykseen päättyneiden asiakkuuksien osuus oli selkeästi alle 50 %.

Kun kustannuslukuja verrataan 0 – 20 – vuotiaisiin lastensuojelun asiakkaisiin, tulee huomioida, että Vantaan laskeneet asiakasluvut perustuvat muuttuneeseen tilastointiin. Helsingissä 0-20 – vuotiaiden asiakkaiden määrä nousi +3,9 %, Espoossa +3,4 %, Vantaalla laski -8,1 %, Turussa nousi +8,1 % ja Tampereella nousi +9,1 %.

Helsingissä lastensuojelun kokonaiskustannukset olivat 128 milj. euroa, josta avohuollon kustannukset olivat 27 milj. euroa ja sijaishuollon 101 milj. euroa. Espoossa ja Vantaalla kokonaiskulut olivat samansuuruiset, noin 47,8 milj. euroa.

Helsingissä deflatoidut kokonaiskustannukset suhteessa 0–20 -vuotiaisiin asiakkaisiin ovat laskeneet vuodesta 2009 joka vuosi. Vuodesta 2012 – 2013 kustannukset laskivat -4,1 %. Espoossa kustannukset nousivat +0,7 %. Vantaalla kustannukset 2012 -2013 nousivat +16,5 %. Turussa kustannukset nousivat +1,6 % kun taas Tampereella ne laskivat - 8,1 %. Kokonaiskustannukset laskivat vain Helsingissä ja Tampereella.

Suurimmat kustannukset kohdistuvat alle 18-vuotiaisiin, koska heitä sijoitetaan sijaishuoltoon, joka on kalleinta lastensuojelun kokonaiskustannuksissa. Kaikissa kunnissa 0 – 17 – vuotiaiden väestömäärä nousi vuodesta 2012. 18 – 20 – vuotiaat ovat jälkihuollon asiakkaita ja sekä heidän määränsä asiakkaista että kokonaiskustannukset ovat pienet.

Helsingin kokonaiskustannuksia selittää sijoitettujen lasten muita korkeampi väestöosuus. Myös heidän lukumääränsä nousi eniten pääkaupunkiseudulla vuodesta 2012 vuoteen 2013. Helsingissä 0-17- vuotiaiden väestöosuus 2012 – 2013 nousi 1,5 %, Espoossa 1,0 %, Vantaalla 0,7 %, Turussa 0,4 % ja Tampereella 1,1 %. Avohuollon asiakkuuksien määrä kasvoi eniten Helsingissä (10,8 %). Helsingissä avohuollon asiakkuuksista suurimman ryhmän muodostavat 7–12 -vuotiaat lapset

(30,3 %). Muihin kaupunkeihin verrattuna vain Vantaalla tämä ryhmä on suurempi (31,8 %).

Helsingissä avohuollon kustannukset ovat laskeneet vuoden 2009 tasosta (3 961 euroa/asiakas) huomattavasti. Vuonna 2013 kustannukset olivat 3 099 euroa/asiakas. Ajanjaksolla kustannukset ovat nousseet Vantaalla ja Turussa. Näissä kaupungeissa kustannusten lähtötaso on tosin selvästi alhaisempi kuin Helsingissä. Esimerkiksi vuonna 2013 Vantaalla avohuollon asiakkuus maksoi 2 138 euroa ja Espoossa 2 368 euroa/asiakas.

Avohuollon kustannusrakenne poikkeaa hieman kaupungeittain. Helsingissä lastensuojelun avohuollon sosiaalityö muodostaa noin 40 % kustannuksista kun muualle se vaihtelee 26–34 %:n välillä. Avohuollon kustannuksia selittää Helsingissä sosiaalityön paremman resurssoinin lisäksi kotiin vietävän kriisi- ja perhetyön ja päivämuotoisen perhekuntoutuksen laajuus avohuollon tukitoimena.

Kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset voivat olla joko avohuollon tukitoimena sijoitettuja, kiireellisesti sijoitettuja tai huostaan otettuja. Sijoitettujen lasten osuus Helsingissä suhteessa heidän viiteväestöosuuteensa on pysynyt Helsingissä lähes samana, noin 2 %:ssa 2009–2013 välillä. Sijoitettujen osuus on samaan aikaan kasvanut Espoossa, Vantaalla ja Turussa. Tampereella heidän osuutensa vuodesta 2009 on laskenut 1,75 %:sta vuoden 2013 osuuteen 1,64 %. Vain Turussa (2,19 %) on enemmän sijoitettuja lapsia kuin Helsingissä. Tyypillisesti sijoitetut ovat 7–12 -vuotiaita (28 % Helsingissä kaikista sijoitetuista).

Kodin ulkopuolelle sijoituksen rakenne Helsingin ja muiden kaupunkien välillä on samansuuntainen. Kiireellinen sijoitus on kuitenkin maltillisempaa suhteessa kaikkiin sijoituksiin Helsingissä (44 %) verrattuna Espooseen (48,8 %) ja Vantaaseen (49,9 %). Erityisen paljon kiireellisiä sijoituksia on Tampereella (62,8 % kaikista sijoituksista).

Sijoituksesta aiheutuvat kustannukset lasta kohden ovat suuria. Helsingissä vuoden aikana sijoitettuna ollut lapsi maksoi vuonna 2009 yhteensä 55 906 euroa ja 50 919 euroa vuonna 2013. Vuonna 2013 sijoitus on selvästi kalliimpaa Turussa (58 443 euroa/lapsi) ja myös kalliimpaa Espoossa (53 356 euroa/lapsi) verrattuna Helsinkiin. Vantaalla kustannukset olivat pienemmät (48 337 euroa/lapsi). Käytännössä erot kustannuksissa ovat pienentyneet kaupunkien välillä tarkastelujakson aikana. Ulkopuoli

Lasten sijaishuollon palvelurakennemuutos on edennyt Helsingissä tavoitteen mukaisesti. Sijaishuollon vuorokausista Helsingissä perhehoidon osuus oli yli puolet, kun taas Espoossa ja Vantaalla vastaava osuus oli alle 50 %.

Sijoitusten kokonaiskustannusten sisällä Helsingin oman toiminnan kustannukset ovat 62 %. Määrä on pääkaupunkiseudun kuntien korkein. Vantaalla osuus on 41 % ja Espoossa se on 31 %. Turussa osuus on 49 % ja korkein se on Tampereella 56 %. Oman laitoshoidon ja luvanvaraisen perhehoidon kustannukset ovat Helsingissä pienimmät kaikista kuusikkokunnista ja ostopalvelulaitosten kustannukset ovat Tampereen kanssa pienimmät.

Johtopäätökset:

Lastensuojelussa Helsinki on pystynyt hyvällä sosiaalityöntekijäresurssilla vastaamaan muita kuntia paremmin lastensuojelutarpeen selvityksen aikana oikea-aikaiseen interventioon ja varhaisempaan ohjaukseen muihin lapsia ja perheitä tukeviin palveluihin. Lastensuojelussa pitkäjänteinen palvelurakenneuudistus etenee tavoitteen mukaisesti ja perhehoidon osuus kaikissa sijaishuollon vuorokausissa on kasvanut muita pääkaupunkiseudun kuntia enemmän.

Helsingissä lastensuojelun kokonaiskustannukset olivat 128 milj. euroa, josta avohuollon kustannukset olivat 27 milj. euroa ja sijaishuollon 101 milj. euroa. Espoossa ja Vantaalla kokonaiskulut olivat samansuuruiset, noin 47,8 milj. euroa. Helsingissä deflatoidut kokonaiskustannukset suhteessa 0–20 -vuotiaisiin asiakkaisiin laskivat 2012 – 2013 -4,1 %. Espoossa kustannukset nousivat +0,7 %. Vantaalla kustannukset 2012 -2013 nousivat +16,5 %.

Helsingissä tehdään muita pääkaupunkiseudun kuntia enemmän avohuollon sijoituksia, joita tulee jatkossa vähentää kotiin vietävän kriisityön ja perhekuntoutuksen muodossa. Kotiin vietävän kriisityön ja perhekuntoutuksen tulee jatkossa olla perheiden tukena varhaisemmassa vaiheessa avohuollon tai kiireellisen sijoituksen välttämiseksi.

Kaikkien sijoitusten kustannukset olivat vuonna 2013 Helsingissä 101 milj. euroa, Espoossa 38,3 milj. euroa ja Vantaalla 37,5 milj. euroa. Sijoitettuna olleista 0-17 vuotiaista lasta kohden kustannukset olivat Helsingissä 50 919 euroa, Espoossa 53 536 euroa ja Vantaalla 48 337 euroa.

Sijoitusten kokonaiskustannukset laskivat 2012–2013 Helsingissä 1,5 %, kun Espoossa kustannukset nousivat 4,0 % ja Vantaalla 7,8 %.

Toimeentulotuki

Toimeentulotuki on viimesijainen tilapäiseksi tarkoitettu tukimuoto. Se koostuu perustoimeentulotuesta, joka kattaa jatkuvaluonteiset välttämättömät elinkustannukset, täydentävässä toimeentulotuesta, jossa voidaan huomioida hakijan erityiset tarpeet ja olosuhteet sekä ehkäisevästä toimeentulotuesta, jolla pyritään edistämään sosiaalista turvallisuutta ja ehkäisemään syrjäytymistä.

Helsingissä perustoimeentulotukimenot olivat 141 milj. euroa, täydentävän toimeentulotuen 12 milj. euroa ja ehkäisevän toimeentulotuen 5,5 milj. euroa vuonna 2013. Lisäksi muut toimeentulotukimenot olivat 11,3 milj. euroa. Kuusikkokunnista ainoastaan Helsingissä saavutettiin ehkäisevän toimeentulotuen 3,3 %:n tavoite suhteessa perus- ja täydentävän toimeentulotuen menoihin.

Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä (ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikanhakijoita) kasvoi vuonna 2013 edellisvuoteen verrattuna eniten Espoossa (8,1 %), Vantaalla (7,2 %) ja Helsingissä (5,9 %) sekä vähiten Turussa (0,6 %) ja Tampereella (2,7 %). Toimeentulotukea saaneiden väestöosuus on Tampereella, Vantaalla ja Helsingissä noin 10 %. Espoossa ja Turussa väestöosuus on noin 8 %.

Toimeentulotukea saavat Helsingissä erityisesti yksinasuvat, joiden osuus toimeentulotuen saajista oli suurin Helsingissä (77,3 %) ja pienin Vantaalla (67,5 %). Toi-

saalta alle 25-vuotiaiden osuus toimeentulotuen saajista oli pienin Helsingissä (22,4 %) ja suurin Tampereella (32,9 %). Espoossa osuus oli 25,7 % ja Vantaalla 23,9 %

Helsingissä ja Vantaalla toimeentulotuen saanti on pitkittynyt. Vähintään 12 kk toimeentulotukea saaneiden osuus kaikista tuen saajista oli suurin Helsingissä (28,6 %) ja Vantaalla (24,8). Uusia toimeentulotuen saajia oli eniten Tampereella (36,6 % kotitalouksista) ja vähiten Turussa (33,9 %). Helsingissä uusien kotitalouksien osuus oli 34,0 %, Espoossa 35,5 % ja Vantaalla 35,0 %. Edellä mainitut seikat viittaavat siihen, että Helsingissä osalle väestöstä toimeentulotuesta on muodostunut pysyvä tulonlähde.

Toimeentulotukea saaneiden pääasiallinen toiminta marraskuussa 2013 oli Helsingissä työtön tai lomautettu (57,3 %), eläkkeellä (13,7 %), muu (10,7 %) ja opiskelija (9,7 %). Helsingissä ja Espoossa etenkin eläkkeellä olevien osuus on selvästi muita kaupunkeja suurempi. Toimeentulotuen saajina opiskelijoita on eniten Tampereella (17,5 %). Pääkaupunkiseudulla opiskelijoita oli Espoossa eniten (11,8 %) ja Vantaalla lähes saman verran (11,0 %). Helsingissä opiskelijoiden ei ole parempien työnsaantimahdollisuuksien vuoksi tarvinnut turvautua samassa määrin toimeentulotukeen. Tulottomien osuus kaikista toimeentulotuen saajista marraskuussa 2013 on suurin Helsingissä (22,4 %) ja Vantaalla (19,8 %). Espoon osuus on pienin pääkaupunkiseudulla (12,6 %), ja kaikista kunnista osuus on pienin Turussa (6,8 %).

Toimeentulotuen deflatoidut kustannukset kotitaloutta kohden nousivat eniten Vantaalla (3,5 %), Tampereella (3,1 %) ja Helsingissä (1,4 %). Turussa kustannukset pysyivät lähes ennallaan (0,1 %) ja laskivat Espoossa (2,3 %). Helsingissä ja Vantaalla toimeentulotuen kustannuksia nostivat toimeentulotuen kesto, joka oli Helsingissä ja Vantaalla keskimääräistä pidempi. Myös tulottomien osuus on Helsingissä kaikista suurin. Pääkaupunkiseudulla ja erityisesti Helsingissä toimeentulotuen menoja lisää myös asumisen kalleus. Kustannuskehitykseen vaikuttaa voimakkaasti pitkäaikaistyöttömyyden nousu, joka oli Espoossa 71,4 % ja Helsingissä 40,1 % mutta vain 10,6 % Vantaalla.

Johtopäätökset:

Toimeentulotuen osalta Helsinki on panostanut ennalta ehkäisevään toimeentulotuen ja siten merkittävästi auttanut lapsiperheiden harrastus- ja muuta virkistystoimintaa.

Toimeentulotuen käsittelyajat eivät kaikin osin ole lakisääteisen määräajan puitteissa. Toimeentulotuen käsittelyaikojen osalta tulee tehdä joko vakanssiirtoja tai tehtäväkuvien uudistamista.

Päihdehuolto

Kuntien väliset suuret erot palvelujen järjestämisessä ja palvelumuotojen määrittelyssä vaikeuttavat kuusikkokuntien välistä päihdehuollon vertailua. Mielenterveyspalvelujen ja päihdepalvelujen asiakkaila on monessa tapauksessa sekä päihdeettä mielenterveysongelmia ja tilastointi on erilaista eri kunnissa. Aikasarjatiedot eivät ole vertailukelpoisia tietojen määritelmämuutosten vuoksi.

Päihdehuollon kokonaiskustannukset olivat vuonna 2013 Helsingissä 51 miljoonaa, Espoossa 13 miljoonaa ja Vantaalla 11 miljoonaa euroa. Kokonaiskustannukset 18

H:\vastuusto- ja lautakunta-vastineet\2014\Kuusikkoanalyysia_sotlk.docx

Postiosoite

PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite

Toinen Linja 4 A
Helsinki 53
<http://www.hel.fi/sote>

Puhelin

+358 9 310 5015

Faksi

+358 9 310 42504

vuotta täyttänyttä asukasta kohti olivat Helsingissä 100 €/asukas, Espoossa 66 €/asukas ja Vantaalla 67 €/asukas.

Koko asukasmäärää kohti lasketut päihdehuollon deflatoidut kustannukset vuonna 2013 olivat seuraavat. Päihdehuollon avopalvelujen deflatoidut kustannukset olivat Helsingissä 27,5 €/ asukas, Espoossa 16,2 €/ asukas ja Vantaalla 19,7 €/ asukas. Päihdehuollon asumispalvelujen deflatoidut kustannukset olivat Helsingissä 36,1 €/ asukas, Espoossa 23,9 €/ asukas ja Vantaalla 16,8 €/ asukas. Päihdehuollon laitoshoidon deflatoidut kustannukset olivat Helsingissä 21,5 €/asukas, Espoossa 11,7 €/ asukas ja Vantaalla 16,8 €/ asukas.

Päihdehuollon avopalvelujen asiakkaita vuonna 2013 oli Helsingissä 22/ 1000 asukasta, Espoossa 17,4/ 1000 asukasta ja Vantaalla 23,5/ 1000 asukasta. Päihdehuollon asumispalvelujen asiakkaita tuhatta asukasta kohti oli Helsingissä 5,2, Espoossa 2,8 ja Vantaalla 1,8. Päihdehuollon laitoshoidon asiakkaita tuhatta asukasta kohti oli Helsingissä 3,3, Espoossa 3,7 ja Vantaalla 3,6.

Päihdehuollon palveluista suurimman kustannuserän muodostavat asumispalvelut Helsingissä ja Espoossa. Sen sijaan Vantaalla suurin kustannuserä muodostuu avopalveluista. Helsingissä asumispalvelujen osuus päihdehuollon kokonaiskustannuksista oli 42 %, laitospalvelujen osuus 25 %, avohuollon palvelut ilman korvaushoitoa 24 % ja korvaushoidon osuus 8 %. Kuusikkoraportissa todetaan, että Helsingissä asumispalveluihin sisältyvät päihdehuollon lisäksi mielenterveysasiakkaiden asumispalvelut.

Vuodesta 2012 vuoteen 2013 päihdehuollon kokonaiskustannukset ovat nousseet Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla. Päihdehuollon laitospalvelujen osuus kustannuksista on vähentynyt vuodesta 2012 vuoteen 2013 Helsingissä Espoossa ja Vantaalla. Päihdehuollon asumispalvelujen osuus päihdehuollon kustannuksista on lisääntynyt Helsingissä ja Espoossa, mutta ei Vantaalla, jossa se on pysynyt ennallaan.

Korvaushoidon päivittäiset käynnit muodostavat hieman vajaan kolmanneksen kaikista avopalvelujen suoritteista. Pienentyneitä kustannuksia selittää Helsinki, jonka kustannukset ovat laskeneet -12,7 % vuodesta 2009. Helsingin osuus koko kuusikon polikliinisten palvelujen kustannuksista oli vuonna 2013 hieman vajaa puolet eli noin 13,1 miljoonaa euroa. Helsingin osalta huomiota kiinnittää nuorisoasemien asiakasmäärän (-9,5 %) ja suoritteiden (-25 %) väheneminen. Selviämishoitoaseman asiakasmäärä kasvoi 11 %, mutta suoritteet vähenivät -20 %. A-klinikan asiakasmäärä väheni -3,2 %, mutta suoritteiden määrä lisääntyi 12 %. Vuodesta 2012 vuoteen 2013 A-klinikan asiakaskäyntikohtaiset kustannukset putosivat Helsingissä 165 eurosta 126 euroon käyntiä kohti. Korvaushoidossa oli vuonna 2013 Helsingissä yhteensä 862 asiakasta, mikä oli 15 asiakasta enemmän kuin edellisellä vuonnalla. Hieman yli puolet asiakkaista oli ostopalvelujen piirissä.

Helsingissä asumispalveluissa oli 3 126 henkilöä, kasvua edelliseen vuoteen oli 300, mikä selittyy osittain pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämis-ohjelmalla. Päihdehuollon asumispalvelujen nettokustannukset olivat Helsingissä 22 miljoonaa euroa. Asumisvuorokauden keskihinta oli 34 euroa, mikä oli alle kuusikkokuntien keskihinnan (40 e). Helsingissä mielenterveys-kuntoutujien asumispalvelut koostuvat omasta palvelutuotannosta sekä ostopalveluista ja Niemikotisäätiöltä välivuokratuista pienasunnoista. Mielenterveyskuntoutujien asiakasmäärä väheni Helsingis-

sä -1,6 %, asumisvuorokausien määrä pysyi samana, mutta kustannukset kasvoivat 13 % edellisestä vuodesta.

Päihdehuollon laitoshoidon kustannukset kasvoivat Helsingissä vuoden 2013 puoli-väliin saakka. Kesästä 2013 alkaen on nähtävissä ostopalvelujen käytön vähentyminen, jonka myötä kustannusten kasvu kääntyi laskuun. Vuositasolla päihdehuollon laitoshoidon kustannukset laskivat Helsingissä 13 % edellisestä vuodesta. Myös katkaisu- ja vieroitushoidon asiakasmäärä laski 120 asiakkaalla. Kuntouttavassa laitoshoidossa oli 160 henkilöä vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Johtopäätökset:

Pääkaupunkiseudun päihdehuollon kustannusvertailuihin vaikuttavat erilaiset tilastointitavat ja Helsingissä päihdehuollon asumispalvelut sisältävät myös asunnottomien asumispalvelun kustannukset. Kuntien välisten erojen arviointi on vaikeaa eri palvelujärjestelmien ja palvelurakenteen vuoksi.

Helsingissä on korvaushoitoasiakkaita yli 800 vuoden mittaan, Espoossa 171 ja Vantaalla 134. Huumeiden käyttäjiä ja asunnottomia on Helsingissä enemmän kuin naapurikunnissa, myös suhteessa väkilukuun. Vantaalla korvaushoidon arviot ja tehtiin 2013 HUS:ssa, joten eivät näy päihdehuollon kuluissa. Vantaalla myös terveysasemat tekevät enemmän päihdetyötä kuin Helsingissä ja kustannukset näkyvät terveysasemien kustannuksissa.

Päihdehoitojen sisältöjä Helsingissä tulee arvioida, kuvata ja strukturoida sekä seurata päihdepalvelujen vaikuttavuutta ja oikea-aikaisuutta. Vastentahtoisten potilaiden ohjaamista vieroitukseen tulee vähentää (osana korvaushoidon prosessia), ja työskennellä enemmän potilaan motivaation lisäämiseksi. Kaksoisdiagnoosipotilaiden hoidonosalta tulee lisätä integroitua hoitoa.

Vanhustenhuolto

Vuoden 2013 lopussa Kuusikkokunnissa oli 65 vuotta täyttäneitä 21,6 prosenttia enemmän, 75 vuotta täyttäneitä 11,9 prosenttia enemmän ja 85 vuotta täyttäneitä 17,7 prosenttia enemmän kuin vuonna 2009. Helsingissä 75 vuotta täyttäneiden määrä on samana aikana kasvanut 6,2 prosenttia ja 85 vuotta täyttäneiden määrä 9,8 prosenttia (vastaavat muutokset 75-vuotiaat: Espoo 18,6 % ja Vantaa 24,3 %; 85-vuotiaat: Espoo 25,7 % ja Vantaa 30,5 %). Helsingissä iäkkäiden määrän kasvu on ollut vakaata, mutta jonkin verran muuta pääkaupunkiseutua hitaampaa. Helsingissä oli 75 vuotta täyttäneitä vuoden 2013 lopussa 41 767 henkilöä.

Vuonna 2013 Kuusikkokuntien 75 vuotta täyttäneiden asukkaiden sosiaali- ja terveyspalvelujen ikävakioidut kustannukset olivat 12 624 euroa 75 vuotta täyttänyttä asukasta kohti. Ne olivat Helsingissä pääkaupunkiseudun korkeimmat eli 13 378 euroa. Eroa Espooseen oli 2432 euroa ja Vantaaseen 2262 euroa.

Ikävakioitu 75 vuotta täyttäneiden palvelujen peittävyys on muuttunut eri suuntiin eri kunnissa viimeisten viiden vuoden aikana. Ainoastaan Vantaalla peittävyys on noussut vuonna 2013, muissa kunnissa se on laskenut. Palvelujen kokonaispeittävyys 75 vuotta täyttäneillä oli joulukuussa 2013 Helsingissä 26,2 %, Espoossa 22,0 % ja Vantaalla 23,6 %. Pääkaupunkiseudun kunnat eroavat toisistaan kotihoidossa, jonka peittävyys oli Helsingissä 11,9 %, Espoossa 8,7 % ja Vantaalla 7,9 %. Laitoshoidossa (vanhainkotihoito ja terveyskeskussairaalan pitkäaikainen hoito) peittä-

H:\vastuusto- ja lautakunta-vastineet\2014\Kuusikkoanalyysia,sotolk.docx

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi
PL 6000	Toinen Linja 4 A	+358 9 310 5015	+358 9 310 42504
00099 HELSINGIN KAUPUNKI	Helsinki 53		
sosiaalijaterveys@hel.fi	http://www.hel.fi/sote		

vyys oli Helsingissä muita korkeampi 3,6 %. Vastaavat luvut olivat Espoossa 2,2 % ja Vantaalla 3,0 %. Peittävyyserot selittävät osittain asukaskohtaisten kustannusten eroa pääkaupunkiseudun kuntien välillä. Helsingissä peittävyys on pääkaupunkiseudun korkein lähes kaikissa palveluissa. Muita selittäviä tekijöitä Helsingin korkeammille asukaskohtaisille kustannuksille ovat muun muassa hyvin iäkkäiden korkeampi osuus, yksin asuminen ja heikommat sosiaaliset verkostot, kalliimmat tilakustannukset ja palvelujen parempi laatutaso (esimerkiksi ympärivuorokautisen hoidon korkeammat henkilöstömitoitukset).

Helsingissä palvelurakennemuutos on edennyt suunnitellusti. Laitoshoidon osuus ympärivuorokautisesta hoidosta laski ja palveluasumisen osuus kasvoi hieman. Helsingissä tehostetun palveluasumisen peittävyys (käyttäjät/ikäryhmä) on kasvanut viidessä vuodessa 25 % ja pitkäaikaisen laitoshoidon peittävyys on vastaavasti laskenut 48 %. Laitoshoidon peittävyys aleni 7,05 %:sta 3,7 %:iin vuodesta 2009 vuoteen 2013 (ikävakioimaton, 75 vuotta täyttäneet). Samaan aikaan tehostetun palveluasumisen peittävyys kasvoi 5,05 %:sta 5,9 %:iin. Vanhainkotihoidon, johon vuodesta 2010 alkaen on sisältynyt myös aiempi pitkäaikaissairaalahoito, on sisältönsä lähentynyt tehostettua palveluasumista.

Säännöllisen kotihoidon peittävyys vuodesta 2009 vuoteen 2013 on noussut Helsingissä 11,46 %:sta 12,17 %:iin (ikävakioimaton). Ikävakioitu peittävyys on Helsingissä 11,9 %, Espoossa 8,7 % ja Vantaalla 7,9 %. Kun tarkastellaan kotihoidon intensiteettiä eli asiakkaan saamia kotihoitotunteja viikossa, Helsingissä 9,3 %, Espoossa 5,7 % ja Vantaalla 6,5 % kotihoidon asiakkaista kuuluu kahteen ylimpään ryhmään (yli 41 tuntia /viikko). Helsingissä kotihoidon käynnit asiakasta kohti ovat lisääntyneet vuonna 2013 verrattuna edelliseen vuoteen. Vuonna 2013 käyntejä oli 156 käyntiä/asiakas ja edellisenä vuonna 136,4 käyntiä/asiakas. Tämä tarkoittaa aiempaa runsaampaa asiakaskohtaista palvelua. Kotihoito on siirtänyt aiemmin säännölliseen kotihoidon käyntiin perustuvia palveluja kotihoidon tukipalveluiksi, ja osa käynneistä on voitu korvata muilla palveluilla.

Omaishoidon tukea on myönnetty Helsingissä toistaiseksi kaikille kriteerit täyttävillä hakijoilla. Helsingissä vuonna 2013 omaishoidon tuen (ikävakioimaton) kattavuus oli 3,67 %. Kattavuus vaihteli Kuusikkokunnissa ollen korkein (7,65 %) Oulussa ja matalin (2,65 %) Espoossa.

Johtopäätökset:

Ikäihmisten palvelujen laatusuosituksen (STM 2013) tavoitteita ei Kuusikkokunnissa ole kaikilta osin vielä saavutettu. Laatusuosituksessa määritelty kotihoidon asiakasosuustavoite 75 vuotta täyttäneille on niinkin korkea kuin 13–14 prosenttia. Helsingissä kotihoidon peittävyys oli jo Espoota ja Vantaata selvästi korkeampi. On perusteltua arvioida jatkossa kriittisesti laatusuosituksen peittävyystavoitteen tarkoituksenmukaisuutta. Kotihoidon palveluja kannattaa pikemminkin kohdentaa runsaammin tukea tarvitseviin kuin lisätä kotihoidon peittävyyttä. Kevyempää tukea tarvitsevia tulee ohjata ensisijaisesti muiden palvelujen (kuten Helsingissä palvelukeskustoiminnan) piiriin.

Omaishoidon tukea annettiin Kuusikkokunnissa keskimäärin 3,8 prosentille 75 vuotta täyttäneistä vuoden 2013 aikana. Oulu oli kunnista ainoa, joka toteutti laatusuosituksen 6-7 prosentin tavoitetaso. Helsingissäkin kattavuus oli Espoota ja Vantaata korkeampi. Omaishoidon tukea on perusteltua tarjota yhtenä palvelujen järjestämisvaihtoehtona, mutta se voi toteutua vain siinä laajuudessa kuin omaiset ovat valmiit

ta siihen. Oleellista on pyrkiä mahdollisimman hyvin omaishoitoperheitä tukeviin, yksilöllisiin palveluihin.

Palvelurakennemuutos on edennyt tavoitteiden mukaisesti, ja sitä on syytä edelleen määrätietoisesti jatkaa. Kuusikkokunnat pääsivät lähelle sekä tehostetun palveluasumisen 6-7 prosentin että pitkäaikaisen laitoshoidon 2-3 prosentin suositustasoa. Helsinki ei vielä aivan pääse näihin tavoitteisiin, vaikka palvelurakennemuutosta onkin määrätietoisesti edistetty jo useiden vuosien ajan. Helsingin palvelurakenne on historiallisesti ollut erittäin laitosvaltainen. On selvää, että jatkossa yhä suurempi osuus ikääntyneistä asuu kotona, jolloin ympärivuorokautisen hoidon suhteellinen osuus tulee laskemaan edelleen. Ympärivuorokautisesta hoidosta laitoshoidon tosiasiainen tarve on hyvin pieni. Laatusuosituksen tavoitetasot eivät ole ympärivuorokautisenkaan hoidon osalta enää kaikilta osin ajantasaisia, ja erityisesti laitoshoidon suositeltu osuus on aivan liian korkea. Sekä ympärivuorokautisen hoidon kokonaisuudessaan että erityisesti laitoshoidon osalta on syytä pyrkiä suositusta matalampiin osuuksiin.

Työllistämispalvelut

Työttömyysaste on noussut kaikissa kuusikkokunnissa vuodesta 2011 alkaen, joskin pääkaupunkiseudulla se oli muita kaupunkeja pienempi. Vuoden 2013 lopussa työttömyysaste oli Helsingissä 10,3 %, Vantaalla 10,5 % ja Espoossa 8,4 %. Helsingissä nuorten alle 25-vuotiaitten työttömien määrä oli kuusikkokuntien alhaisin, 9,2 % kaikista työttömistä työnhakijoista. Pääkaupunkiseudun kunnissa ulkomaan kansalaisten ja vieraskielisten työttömyys oli selvästi muita kuntia yleisempää. Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä työnhakijoista on Helsingissä hieman alhaisempi (26,0 %) kuin kuusikkokunnissa keskimäärin (27,4 %).

Helsingissä kaupunginkanslia (31.12.2013 asti henkilöstökeskus) koordinoi kaupungin työllisyydenhoitoa ja vastaa esimerkiksi palkkatuesta työstä. Opetusvirastolle kuuluu nuorten työpajatoiminta, oppisopimustoimisto ja maahanmuuttajien suomen kielen koulutus. Sosiaali- ja terveystoimisto järjestää muun muassa kuntouttavaa työtoimintaa, palveluja työvoiman palvelukeskuksessa sekä työhönohjausta lastensuojelun ja nuorten sosiaalityön asiakkaille. Vantaalla työllisyyspalvelut ovat omana tulosalueenaan sisältäen muun muassa kuntouttavan työtoiminnan ja työvoiman palvelukeskuksen. Espoossa työllisyyspalvelujen strateginen ohjaus kuuluu konserniesikuntaan ja toimeenpano sosiaali- ja terveystoimelle.

Helsingissä kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä (1186 henkilöä) pysyi lähes ennallaan vuoteen 2012 verrattuna. TE-toimiston organisaatiomuutos ja joidenkin palveluntuottajien toiminnan loppuminen kesken sopimuskauden vähensivät kuntouttavan työtoiminnan asiakasohjauksia. Vantaalla kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä nousi lähes kolmanneksella. Espoossa asiakasmäärän lisäys oli maltillinen (5,4 %).

Työvoiman palvelukeskuksissa alkaneet asiakkuudet vähenivät kuusikkokunnissa Espoota lukuun ottamatta, jossa asiakasmäärä kasvoi 23,8 prosentilla vuoteen 2012 nähden. Asiakasmäärä väheni eniten Helsingissä, 18,1 prosentilla. Työllistymiseen johtaneita asiakkuuksien päättymisiä oli selvästi eniten Tampereella (33,8 % päättäneistä asiakkuuksista). Vantaan työvoiman palvelukeskus pääsi työllistymiseen johtaneissa asiakasprosesseissa kuusikkokuntien keskiarvoon (13,8 %). Helsingissä vastaava osuus oli 10,6 % ja Espoossa 9,9 %.

Helsingin työllisyydenhoidon budjetti oli 45,9 miljoonaa euroa maahanmuuttajien ai-esopimus ja nuorille suunnattu Respa-hanke huomioon ottaen. Tästä palkkatuki-työllistämisen osuus oli 41,6 % (19,1 milj. euroa), työvoiman palvelukeskustoimin-nan 7,2 % (3,3 milj. euroa) ja kuntouttavan työtoiminnan 6,4 % (noin 2,9 milj. eu-roa). Työllisyysshoidon kokonaiskustannusten kasvu vuoteen 2012 nähden oli kuu-sikkokaupunkien pienin (1,6 %). Espoossa kustannukset kasvoivat 11,2 prosentilla ja Vantaalla 16,0 prosentilla.

Kuntien osarahoittaman työmarkkinatuen kustannukset olivat kaikissa kuusikko-kunnissa vuoden 2006 työmarkkinatukiuudistuksesta alkaneen seurantahistorian korkeimmat. Helsingissä työmarkkinatuen kustannukset olivat noin 26,4 miljoonaa euroa. Kasvua edelliseen vuoteen oli 21,4 %. Vastaava kasvu oli Espoossa 24,7 % ja Vantaalla 16,9 %. Syynä tähän on pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu ja työttö-myyden pitkittyminen. Vuonna 2013 kunnan osarahoittamaa työmarkkinatukea saa-vien pitkäaikaistyöttömien määrä kasvoi kaikissa kuusikkokunnissa edellisvuoteen verrattuna. Kasvu oli voimakkainta Espoossa (19,3 %) ja Helsingissä (18,2 %).

Kuntien työllisyyspalveluihin kohdistuu lähivuosina useita lainsäädännöllisiä uudis-tuksia, jotka lisäävät asiakkaiden määriä ja kustannuksia. Hallitus on antanut esi-tyksen ([HE 183/2014](#)) muun muassa työmarkkinatuen rahoituksesta siten, että kun-tien rahoitusvastuu (50 %) alkaa jo 300 työmarkkinatukipäivän jälkeen aiemman 500 päivän sijasta. Kunta vastaa 70 prosentin osuudella yli 1000 päivää työmarkki-natuella olleiden henkilöiden työmarkkinatuen kustannuksista. Tämän on arvioitu Helsingissä kasvattavan työllisyydenhoidon kustannukset noin 84 miljoonaan eu-roon vuodessa. Ongelmana on, että toimenpiteet, joilla parhaiten pystytään edistä-mään työllistymistä avoimille työmarkkinoille, ovat TE-toimiston hallinnassa.

Johtopäätökset:

Työllisyyspalvelujen osalta sosiaali- ja terveystoimi on pitkälti myös kaupungin elinkeino-osaston ja TE-keskuksen toimenpiteiden varassa. Pitkäaikaistyöttömyy-den lisääntyessä myös työmarkkinatuen sakkomaksut tulevat kasvamaan. Helsin-gin sosiaali- ja terveystoimen omin voimin ei ole mahdollista työllistää riittävästi pitkäaikaistyöttömiä.